

Memo

Aan	Commissie- en raadsleden	Datum	11 december 2018
Van	Gea van Essen	Telefoonnummer	0222 - 362 125
Zaaknummer	1649810		

Onderwerp Beantwoording vragen van de raadscommissie 3 december 2018 naar aanleiding van de Erfgoedverordening

Geachte commissie- en raadsleden,
Naar aanleiding van uw vragen in de commissievergadering van 3 december 2018 volgt de schriftelijke beantwoording daarvan.

Kan er een financiële vergoeding komen voor een aanwijzing?

De aanwijzing tot gemeentelijk monument biedt mogelijkheden om aanspraak te maken op gemeentelijk onderhouds- en restauratiesubsidie en goedkope (laagrentende) monumentenleningen bij het Nationaal Restauratiefonds. Indirect staat er dus een financiële vergoeding tegenover elke aanwijzing. Voor panden waarbij de kosten van het onderhoud niet in verhouding staan tot de gebruiksmogelijkheden, zoals schapenboeten en kerken, is maatwerk wenselijk voor een zoektocht naar alternatieve financiële dragers. Voor agrarische stolpschuren heeft de raad in het bestemmingsplan de mogelijkheid van functiewijziging opgenomen. Voor de schapenboeten heeft de provincie aangeboden om een ontwerpatelier te organiseren voor een alternatief gebruik met inachtneming van de monumentale en landschappelijke waarden. De resultaten van dit ontwerpatelier zullen wij aan de raad voorleggen, want het wijzigen van de bestemming en gebruiksvoorwaarden is een bevoegdheid van de raad.

Aanvullend: Overleg of instemming eigenaar en voorbescherming.

Sinds de eerste aanwijzing van gemeentelijke monumenten in 1985 (Brakestein) heeft het college de aanwijzing altijd in overleg en met instemming van de eigenaren gedaan. Dit uitgangspunt geldt tot op de dag van vandaag, want het doel is bescherming en behoud van de monumentale waarden en niet het aanwijzen tot monument.

In uitzonderlijke gevallen waarbij een bijzonder monumentaal hoogwaardig pand zonder beschermde status gesloopt dreigt te worden, zou, als laatste redmiddel, voorbescherming zonder instemming van de eigenaar wenselijk kunnen zijn in het algemeen belang. Dat geeft de tijd om volwaardig onderzoek te doen en een redengevende beschrijving te kunnen maken. Het college moet binnen 26 weken na de aanvraag een besluit nemen. De voorbescherming heeft dus een zeer beperkte duur.

De specifieke benoeming van overleg met de eigenaar van kerkelijk erfgoed komt voort uit de bijzondere positie van religieus erfgoed in de Erfgoedwet. De gemeente is gehouden aan dezelfde regels als het rijk in deze.

Geldt voor elk pand in een gemeente een minimale onderhoudsplicht? Waarom een speciale regeling voor monumenten?

De Woningwet kent een zorgplicht (artikel 1a Ww). Dat betekent dat de eigenaar van een bouwwerk er zorg voor moet dragen dat de onderhoudsstaat van het bouwwerk geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid oplevert. Dit betekent dat de overheid alleen kan ingrijpen als nalatig onderhoud leidt tot gevaarlijke situaties voor gebruikers dan wel de omgeving.

De instandhoudingsplicht voor monumenten ziet op het behoud van de monumentale waarden van een pand of perceel. Die vallen niet onder de werking van de Woningwet.

Inzake de 'Redengevende beschrijving (artikel 3 tweede lid)' - dit staat niet in de modelverordening van de VNG, zo blijkt uit de conversietabel. Waarom wordt afgeweken van de VNG-modelverordening op dit punt?

Zowel voor rijks- als gemeentelijke monumenten geldt dat de inschrijving in het monumenten- of erfgoedregister een 'beschrijving van het aangewezen cultureel erfgoed' bevat.

De meeste rijksmonumenten zijn in de jaren '70 aangewezen als rijksmonument met een beschrijving als: 'Eenvoudig pandje met voorschot' of: 'Gerekt woonhuis met houten voorschot waarin getoogd luik'. Het gehele pand heeft een beschermde status maar niemand weet precies wat monumentale waarde heeft. De recentelijk aangewezen rijksmonumenten hebben alle een uitvoerige (redengevende) beschrijving van de monumentale waarden.

De bestaande gemeentelijke monumenten zijn alle uitgebreid beschreven in een 'inventarisatie gemeentelijk monument' met een beschrijving van het object, een redengevende omschrijving en waardering. De redengevende beschrijving, de term zegt het eigenlijk al, geeft de reden/motivatie van de aanwijzing: wat maakt dit pand of perceel zo belangrijk voor het algemeen belang dat bescherming als monument wenselijk is.

De redengevende beschrijving is in de verordening opgenomen als indieningsvereiste voor de aanvrager van de monumentenstatus. Dit kan de gemeente zijn, de eigenaar of een andere belanghebbende. Om te voorkomen dat een beschrijving bestaat uit 'Eenvoudig pandje met voorschot' is de redengevende beschrijving als indieningsvereiste opgenomen. Dat zorgt ervoor dat iedere aanvraag goed en gedegen onderbouwd is. Dit geeft zekerheid aan de eigenaar en aan de gemeenschap over wat de onderdelen zijn die bescherming behoeven en welke niet of in mindere mate.

Als iemand geen geld heeft om zijn monument goed te onderhouden, wordt er dan gehandhaafd?

Hoe kunnen we de instandhouding handhaven en verhalen?

Ter voorkoming van verwaarlozing van monumenten en handhaving van de instandhoudingsplicht is toezicht een eerste vereiste: weten hoe de staat van de monumenten is. De gemeente is al verantwoordelijk voor het toezicht op de instandhoudingsplicht van de 201 rijksmonumenten.

In het Visiedocument VTH 2018-2022 is in 5.3.2 Het 'Toezicht op monumenten' opgenomen:

Het toezicht op monumenten structureel zal worden geregeld. Daarbij zal ten eerste aandacht moeten worden gegeven aan een goede inventarisatie van de huidige staat van rijks- en gemeentelijke monumenten. Op basis daarvan kan worden gezien welke maatregelen noodzakelijk zijn om dit culturele erfgoed in stand te houden.*

Het college realiseert zich daarbij dat toezicht en handhaving alleen onvoldoende zijn om monumenten duurzaam in stand te houden. Het realiseren van kostendragers voor eigenaren van deze monumenten is een noodzakelijke voorwaarde voor het in stand houden van deze waardevolle objecten.

In het Visiedocument is al voorgesteld op de gelijkschakeling van rijks- en gemeentelijke monumenten. Het meerwerk door de instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten zal vooralsnog in het uitvoeringsprogramma van VTH worden opgelost.

*Nu al kan worden gesteld dat een structurele inspanning nodig zal zijn om deze taak, die tot nog toe onderbelicht is gebleven, naar behoren uit te voeren. Hoe groot deze is en of deze taak met de huidige bezetting kan worden uitgevoerd is nog onbekend. Er zal in ieder geval moeten worden geïnvesteerd in kennisontwikkeling bij de huidige medewerkers. Ook moet een deskundige achtervang worden georganiseerd. Met de gemeente Hoorn is daartoe een verkennend gesprek gevoerd.

Het rijk heeft voor gemeentes een stappenplan opgesteld ter preventie van verwaarlozing en handhaving van de instandhoudingsplicht.

Als praten, overreden en lichte juridische druk niet de gewenste uitkomst hebben, kan een laatste middel worden ingezet: het doorzetten van het handhavingstraject door middel van een officieel besluit. Daarbij heeft het college bestuursrechtelijke keus uit last onder bestuursdwang of last onder dwangsom.

Last onder bestuursdwang (afdeling 5.3.1 Algemene wet bestuursrecht): de eigenaar krijgt de kans om binnen de zogenoemde 'begunstigingstermijn' de overtreding te beëindigen. Wanneer deze is verlopen wordt de bestuursdwang uitgeoefend en verricht de gemeente de benodigde (sober en doelmatige) werkzaamheden zelf. De kosten hiervan worden op de overtreder verhaald.

Last onder dwangsom (artikel 5:32 eerste lid Algemene wet bestuursrecht): in plaats van een last onder bestuursdwang kan de overtreder een last onder dwangsom worden opgelegd. Als na de begunstigingstermijn

de overtreding niet is beëindigd, moet de overtreder een dwangsom betalen, iedere week verder oplopend als de overtreding niet beëindigd wordt. Na verbeuring van een last onder dwangsom moet het college (afdeling 4.4.4 Algemene wet bestuursrecht) een invorderingsbesluit nemen om de dwangsom te kunnen innen.

Naast bestuursrechtelijke handhaving is het ook mogelijk om (strafrechtelijk) te handhaven door aangifte te doen bij de politie. Dit kan alleen bij calculerende, opzettelijk ernstige verwaarlozing waarbij een goed dossier is gevormd en er sprake is van een ernstige overtreding.

Hoe verhoudt de financiering van de nieuwe aanwijzingen en instandhouding zich tot het bestaande budget?

Deze Erfgoedverordening leidt niet tot een wijziging van de aanwijzing van gemeentelijke monumenten ten opzichte van de Monumentenverordening 2015. De verwachting is daarom ook niet dat er nu meer panden worden aangewezen als monument dan voorheen.

Het budget voor restauratie en onderhoud voor gemeentelijke monumenten en schapenboeten is vooralsnog afdoende gebleken.

De jaarlijkse, door de raad vastgestelde budgetten zijn als volgt:

€ 20.243 voor onderhoud en restauratie van gemeentelijke monumenten;

€ 20.243 voor restauratie van schapenboeten;

€ 28.507 voor het onderhoud van schapenboeten;

Uit voorgaande jaren is conform artikel 8 van de Uitvoeringsregeling subsidies instandhouding gemeentelijke monumenten het niet-gebruikte budget toegevoegd aan het egalisatiefonds. De hoogte van beide fondsen is:

Reserveringen gemeentelijke monumenten: € 83.413;

Reserveringen gemeentelijke schapenboeten: € 94.143;

De toegenomen aandacht voor monumentenonderhoud en communicatie met monumenteneigenaren zal hoe dan ook leiden tot meer subsidieaanvragen, ongeacht of de instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten wel of niet wordt vastgesteld. Ook de verbeterde conjunctuur leidt tot meer bouwactiviteiten, dus ook bij monumenten. De voorziene toename van subsidieaanvragen zal slechts ten dele worden veroorzaakt door een instandhoudingsplicht. Dit zal komend jaar worden gemonitord.

Deze toename leidt wel onherroepelijk tot het jaarlijks inzetten van het gehele subsidiebudget. De verwachting is dat snel zal worden ingeteerd op het egalisatiefonds. Desondanks is het uitgangspunt van het college dat het bestaande subsidiebudget ongewijzigd blijft.

In de loop van volgend jaar zal de gemeentelijke subsidieregeling tegen het licht gehouden worden om te onderzoeken op welke wijze het bestaande subsidiebudget effectiever ingezet kan worden.

Hoe weten we welke panden monumenten zijn?

Alle panden en percelen die zijn aangewezen als gemeentelijk of rijksmonument zijn dankzij de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb) als zodanig geregistreerd in de openbare registers van het Kadaster. Het moet daardoor voor iedereen duidelijk zijn welk pand of perceel een geregistreerd monument is.

Daarnaast zijn we een informatiepagina monumenten en erfgoed voor de gemeentelijke website aan het voorbereiden. Behalve algemene informatie en links naar belangrijke monumentenwebsites zal deze informatiepagina ook informatie (foto met beschrijving) over alle monumenten van Texel geven. Wij brengen u op de hoogte wanneer deze informatiepagina gelanceerd wordt.

Wat is het verschil tussen de diverse monumententermen die gebruikt worden?

In de bijlage is uitleg gegeven over de gebruikte termen en de verschillen tussen monument en rijksmonument, erfgoed etc.

Wat is de status van de instandhouding van de 110 gemeentelijke monumenten?

Vanwege de gemeentelijke verantwoordelijkheid inzake de instandhouding van rijksmonumenten wordt op dit moment door de toezichthouders gewerkt aan een nulmeting van de onderhoudsstaat van de 201 Texelse rijksmonumenten. Als de raad de instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten vaststelt, wordt de nulmeting uitgebreid met de onderhoudsstaat van de gemeentelijke monumenten.

Met vriendelijke groet,

Gea van Essen